

VEILEDER

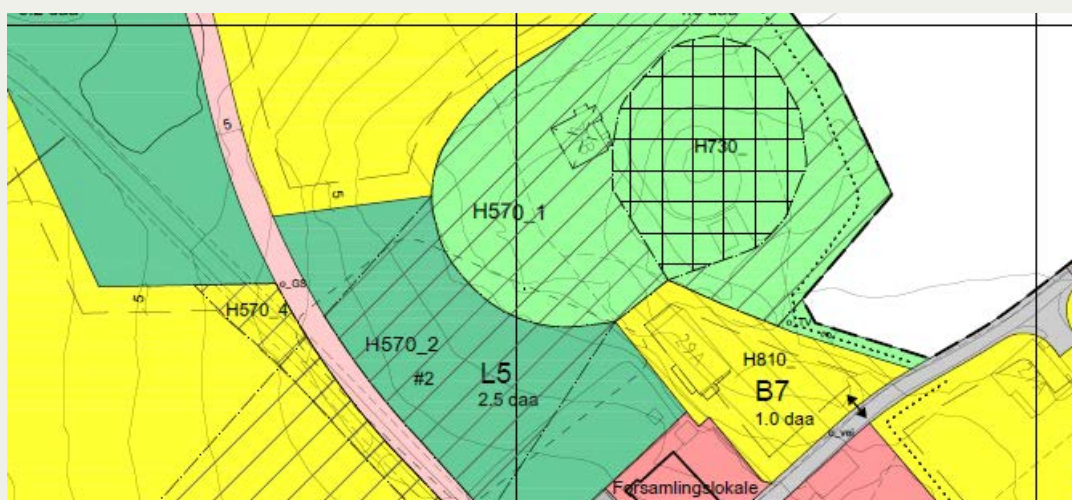
Saksbehandling i arkeologi

Kulturminneloven § 8 fjerde ledd
Dispensasjon gjennom arealplan

Tillatelse i medhold av første ledd skal ikke innhentes for bygge- og anleggstiltak som er i samsvar med reguleringsplan som er vedtatt etter denne lovs ikrafttrede. Tilsvarende gjelder for områder som i kommuneplanens arealdel er utlagt til bebyggelse og anlegg, og der vedkommende myndighet etter loven her har sagt seg enig i arealbruken.

Et reguleringsplanvedtak, der kulturminneforvaltningen er hørt på riktig måte, er å betrakte som et dispensasjonsvedtak etter kulturminneloven. Dette innebærer at kulturminneforvaltningen skal uttale seg til alle reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven der et tiltak etter planen medfører inngrep i et automatisk fredet kulturminne. Slike saker håndteres etter kulturminneloven § 8 fjerde ledd.

Riksantikvaren er direktorat for kulturminneforvaltning og er faglig rådgiver for Klima- og miljødepartementet i utviklingen av den statlige kulturminnepolitikken. Riksantikvaren har også ansvar for at den statlige kulturminnepolitikken blir gjennomført og har i denne sammenheng et overordnet faglig ansvar for fylkeskommunenes og Sametingets arbeid med kulturminner, kulturmiljøer og landskap.

På plankartet over er det avmerket et bosetningsområde som er dispensert gjennom planvedtaket, og en gravhaug som skal bevares. Bosetningsområdet ligger i et grøntområde som skal opparbeides, og det er derfor regulert til bestemmelsesområde #2, med bestemmelser om at kulturminnet skal graves ut. Grensen for bestemmelsesområdet er vist med stiplet linje. I dette tilfellet er ikke kulturminnets unike ID-nummer vist på plankartet, men det kan gjøres. Gravhaugen er regulert til hensynssone d), H730, sammen med sikringssonen. Rundt og i tilknytning til gravhaugen er det tre hensynssoner c), H570. Hver hensynssone har egne bestemmelser som regulerer hvilke tiltak som er tillatt i ulike avstander fra gravminnet.

Kart: Utsnitt av områderegulering for Nore Sunde i Stavanger (2014)

I HVILKE TILFELLER GJELDER BESTEMMELSEN?

§ 8 fjerde ledd gjelder

- For arealplaner (område- og detaljregulering) med tiltak som er «egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje» (kulturminneloven § 3, jf. § 4), herunder tiltak i sikringssonen (jf. kulturminneloven § 6).
- For kommune(del)planer der kommunen ønsker å få avklart forholdet til automatisk fredete kulturminner i arealdelen, men kun i områder som avsettes til arealformål *Bebyggelse og anlegg*.

§ 8 fjerde ledd gjelder ikke

- For skipsfunn. Dersom det ikke er reist innsigelse til planen pga. skipsfunn, kan det enten gis dispensasjon etter kulturminneloven § 14 andre ledd parallelt med Riksantikvarens avgjørelse etter § 8 fjerde ledd for automatisk fredete kulturminner, eller etter at en arealplan er vedtatt.

OM BESTEMMELSEN

Dispensasjon gjennom arealplan skjer gjennom en samordning mellom plan- og bygningsloven og kulturminneloven. Juridisk sett er det kommunens planvedtak som hjemler selve tillatelsen til inngrep.

For utdyping, se spesielt kapittel 7.12.2 og 8.8.2 i [Kulturminner, kulturmiljøer og landskap. Planlegging etter plan- og bygningsloven](#) (Riksantikvaren 2016).

Område- og detaljregulering

Dispensasjon gjennom arealplan skjer normalt på reguleringsplannivå (område- og detaljregulering).

Kommune(del)plan

Forholdet til automatisk fredete kulturminner *kan* også avklares på kommuneplannivå, men kun for arealformålet *Bebyggelse og anlegg*. Kulturminnemyndighetene må i så fall uttrykkelig ha sagt seg enig i arealbruken. I motsatt fall går kulturminnelovens bestemmelser om automatisk fredning foran.

Reguleringsplaner eldre enn 1979

Reguleringsplaner som er vedtatt før kulturminneloven trådte i kraft (15. februar 1979), vil som oftest ikke ha avklart forholdet til automatisk fredete kulturminner.

For tiltak som er i tråd med slike planer, men som berører automatisk fredete kulturminner, må tiltakshaveren søke om dispensasjon etter kulturminneloven § 8 første ledd.

Dispensasjonsmyndighet

Det er Riksantikvaren som er dispensasjonsmyndighet etter kulturminneloven § 8 fjerde ledd. Fylkeskommunen skal derfor sende planforslaget over til Riksantikvaren.

Dersom Riksantikvaren gir tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner, kan det stilles vilkår om arkeologiske utgravninger før tiltak i tråd med planen realiseres. Kulturminner det er gitt dispensasjon for avsettes til bestemmelsesområde med tilhørende bestemmelse om dispensasjon, uavhengig av om det stilles vilkår om arkeologisk gransking eller ikke.

Riksantikvarens vedtak etter kulturminneloven § 10

I uttalelsen til planen vil Riksantikvaren oppgi et kostnadsoverslag for de arkeologiske utgravningene, dersom det stilles vilkår om dette. Dette gir tiltakshaveren forutsigbarhet om planens økonomiske konsekvenser.

Vedtaket om omfang av den arkeologiske granskningen kan imidlertid først skje etter at reguleringsplanen er endelig vedtatt.

Etter planvedtaket skal utbyggeren varsle fylkeskommunen/Sametinget i god tid før et tiltak etter planen ønskes realisert. Riksantikvaren fatter deretter et særskilt vedtak om omfang og kostnader for granskningen, med hjemmel i reguleringsbestemmelsene og kulturminneloven § 10.

Kulturminnefaglige innspill/planforum

Det er fylkeskommunen/Sametinget som deltar i kommunens planlegging og som gir kulturminnefaglige innspill til et planforslag. Regional kulturminneforvaltning gir råd om hvilke kulturminner som bør bevares gjennom planen ved å reguleres til hensynssoner, og hvilke det kan tilrås å gi dispensasjon for. Universitetsmuseet kan tidlig i planprosessen rådføres for en foreløpig vurdering av vitenskapelig verdi.

Fylkeskommunen/Sametinget går inn i en dialog om alternativer og justeringer av planen. Fylkeskommunen/Sametinget gir innspill til reguleringsbestemmelser, rekkefølgebestemmelser for ev. utgravning, avbøtende tiltak, størrelse på hensynssoner og bestemmelsesområder, m.m.

I samråd med kommunen/tiltakshaveren vurderes det også om planforslaget medfører andre tiltak som kan påvirke kulturminner utenfor planen. Dette kan være veier, rør, gjerder, m.m., eller visuell skjemming, slitasje og annen fare for skade.

Delegert myndighet

I visse saker er dispensasjonsmyndigheten midlertidig delegert til fylkeskommunen/Byantikvaren i Oslo. Les mer om dette [her](#).

I slike saker kan regional kulturminneforvaltning selv undersøke kulturminnet og uttale seg om dispensasjonsspørsmålet.

Riksantikvaren skal ha hele planen til uttalelse dersom den også er i konflikt med automatisk fredete kulturminner som ikke kommer inn under ordningen. I slike tilfeller vil Riksantikvarens uttale seg om alle automatisk fredete kulturminner. Ved registrering kan likevel fylkeskommunen undersøke de kulturminnene som omfattes av ordningen om delegering av myndighet, og tilrå dispensasjon for disse uten ytterligere vilkår.

Frister: For behandling av plansaker etter plan- og bygningsloven skal i utgangspunktet de fristene som er satt av kommunen overholdes. Kommunen skal sette en rimelig/forsvarlig høringsfrist, jf. rundskriv [T-2/2003](#), og forvaltningsrettens generelle prinsipper om god forvaltningsskikk gjelder. Høringsfrist i en arealplansak kan ikke være kortere enn seks uker. Viser det seg at fylkeskommunen/Sametinget ikke kan uttale seg innen den fristen kommunen har satt, kan fristreglene i kulturminneloven § 9 andre ledd gjøres gjeldende (inntil 3 mnd. + 1 mnd.). Ved behov for forlenget frist skal kommunen varsles så raskt som mulig. Ny frist skal bekreftes skriftlig.

Vedtak: Det formelle vedtaket om dispensasjon fra automatisk fredning er kommunens planvedtak. Kommunens vedtak forutsetter at kulturminnemyndighetene har fattet avgjørelse i saken.

Klage/begjæring om omgjøring av planvedtak: Behandles etter plan- og bygningslovens bestemmelser, jf. rundskriv [T-2/2004](#). Fylkeskommunen/Sametinget og Riksantikvaren har klageadgang.

En klage kan fremmes der kommunen har vedtatt planen uten at kulturminneforvaltningen er gitt muligheten til å delta med innspill, der kulturminneforvaltningen har fremmet en innsigelse som er oversett, eller der Riksantikvarens dispensasjonsavgjørelse ikke er innarbeidet i planen. I slike tilfeller foreligger det saksbehandlingsfeil som kan ha virket bestemmende på vedtakets innhold, og som dermed gjør planvedtaket ugyldig, jf. forvaltningsloven § 41. Klagegrunnlaget er derfor begjæring om omgjøring pga. ugyldighet som skyldes saksbehandlingsfeil.

Klagefristen er tre uker fra det tidspunktet en godkjent plan er mottatt hos fylkeskommunen/Sametinget. Klagen stiles til fylkesmannen, men sendes kommunen som forbereder klagesaken for fylkesmannen, eventuelt omgjør sitt eget vedtak.

Klage kan ikke fremmes der kulturminnemyndighetene har hatt anledning til å reise innsigelse, men ikke gjort det. Der fylkeskommunen/Sametinget ikke har overholdt saksbehandlingsreglene, kan de i utgangspunktet heller ikke klage på planvedtaket. Dette gjelder for eksempel hvis høringsfristen ikke er overholdt, og kommunen ikke er varslet om behov for utvidet frist.

MYNDIGHET OG ARBEIDSOPPGAVER

Som planmyndighet skal kommunen

- sende varsel om oppstart til alle berørte parter. Innspill må sendes innen fristen.
- sende planutkastet til fylkeskommunen/Sametinget i forbindelse med utleggelse til offentlig ettersyn
- innarbeide kulturminnemyndighetenes krav til reguleringsbestemmelser, som hensynssoner og bestemmelsesområder (se egne rammer på denne siden)

Hensynssoner

Automatisk fredete kulturminner som vernes gjennom planen skal, sammen med sikringssonen på fem meter, reguleres til hensynssone d) (SOSI-kode H730), eller til arealformålet LNFR med underformål vern (SOSI-kode 5600), og med tilhørende bestemmelser.

Omgivelsene utenfor sikringssonen bør ofte sikres et vern. Som en buffer kan et område rundt et automatisk fredet kulturminne reguleres til hensynssone c) (SOSI-kode 570), og med tilhørende bestemmelser.

Bestemmelsesområder

Automatisk fredete kulturminner som kulturminneforvaltningen tillater helt eller delvis fjernet, skal avmerkes i plankartet som bestemmelsesområde med bestemmelsesgrense. Det anbefales at bestemmelsesområdene nummeres fortløpende som følgende: #1, #2, osv., gjerne også med kulturminnets ID-nummer.

Reguleringsbestemmelser

En tilhørende reguleringsbestemmelse til bestemmelsesområdene skal tas inn i planen, uavhengig av om det stilles vilkår om arkeologisk utgravning eller ikke.

Eventuelle vilkår om avbøtende tiltak kan skrives inn i reguleringsbestemmelsene. Slike avbøtende tiltak kan være inngjerding av kulturminner under anleggsperioden.

Rekkefølgebestemmelser

Dersom det settes vilkår om arkeologisk gransking, skal slike utgravninger som hovedregel være ferdigstilt før iverksetting av tiltak i medhold av planen.

Etter tilråding fra fylkeskommunen/Sametinget, kan imidlertid Riksantikvaren legge inn rekkefølgebestemmelser som tillater at deler av planområdet bygges ut før den arkeologiske granskningen. Dette er spesielt aktuelt i planer som omfatter større områder, og/eller det vil gå lang tid mellom realisering av de enkelte områdene.

Dersom det legges inn rekkefølgebestemmelser må man unngå å komme i en senere situasjon at et kulturminne påvirkes negativt, eksempelvis ved at det blir inneklemt mellom byggeområder. Tidlig anleggsstart må ikke hindre universitetsmuseets/NIKUs adgang til å gjennomføre den pålagte granskningen, eller forstyrre det arkeologiske arbeidet i felt (jf. HMS, etc.).

MYNDIGHET OG ARBEIDSOPPGAVER

Ved melding/varsel om oppstart av planarbeidet skal fylkeskommunen/Sametinget

- innhente innspill fra Riksantikvaren for arkeologiske kulturminner fra middelalder som direktoratet har ansvar for (middelalderbyene, kirkesteder, kirker, klostre, borger og befestninger)
- innhente innspill fra sjøfartsmuseene vedrørende skipsfunn (kulturminneloven § 14)
- gi innspill om kjente automatisk fredete kulturminner
- gi innspill om behov for registrering av automatisk fredete kulturminner. Anbefale når disse bør gjøres; på varselstadiet eller i forbindelse med høringen. Estimere omfang av nødvendige registreringer.
- gi en vurdering av konfliktpotensialet i planområdet
- redegjøre for sårbarhet og tålegrense for kulturminner i planområdet og området rundt
- informere om konflikter mellom kulturminner og tiltak i planen som kan medføre innsigelse
- foreslå løsninger ved konflikt

Ved offentlig ettersyn/høring skal fylkeskommunen/Sametinget

- uttale seg til planforslaget innen fristen som er satt av kommunen
- avtale ev. ny frist med kommunen dersom det er behov for utvidet frist for å kunne uttale seg til planen. Ny frist skal bekreftes skriftlig. I fristen skal også behandling av dispensasjonsspørsmålet med universitetsmuseet og Riksantikvaren inngå. Kulturminneforvaltningen har anledning til å gjøre fristreglene i kulturminneloven § 9 andre ledd gjeldende. Kommunen skal i så fall gjøre oppmerksom på dette.
- vurdere kulturminnenes verdi opp mot tiltakene i planen, og om ev. dispensasjon er aktuelt for automatisk fredete kulturminner
- reise innsigelse dersom fylkeskommunen/Sametinget ikke kan godkjenne planen (se egen ramme)
- oversende planen til Riksantikvaren og rette universitetsmuseum, sammen med en tilråding, der fylkeskommunen/Sametinget vurderer at dispensasjon kan gis

- motta Riksantikvarens avgjørelse og innarbeide denne i fylkeskommunens/Sametingets endelige uttalelse fra kulturminneforvaltningen til kommunen. Uttalelsen sendes i kopi til Riksantikvaren og gjeldende universitetsmuseum. Museets forslag til prosjektplan og budsjett legges ikke ved uttalelsen til kommunen, da dette er saksforberedende dokumenter.

Etter kommunens planvedtak skal fylkeskommunen/Sametinget

- motta vedtatte/godkjente arealplaner fra kommunen
- sjekke at plankartet og reguleringsbestemmelsene er i tråd med kulturminneforvaltningens planuttalelse
- påklage et planvedtak som er i strid med planuttalelsen, innenfor klagefristen på tre uker
- varsle kommunen umiddelbart dersom det oppdages at en tiltakshaver har iverksatt et tiltak uten at kravet om arkeologisk granskinger i gjeldende reguleringsbestemmelser er oppfylt. Kommunen har i så fall ansvaret for å stoppe tiltaket, jf. plan- og bygningsloven § 32-1 mv. Ulovlig igangsatte tiltak kan kreves rettet etter kulturminneloven § 8 tredje ledd.

Før tiltak etter planen realiseres skal fylkeskommunen/Sametinget

- motta søknad/varsel fra tiltakshaveren om at tiltak etter planen ønskes realisert
- sende anmodning til Riksantikvaren om å fatte vedtak etter kulturminneloven § 10, med kopi til rette universitetsmuseum. Reguleringsbestemmelsene og plankartet skal legges ved.

Undersøkelsesplikten – kulturminneloven § 9

Offentlig ettersyn/høring er siste frist for å oppfylle undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9. Det anbefales imidlertid å gjennomføre befaringer/registreringer etter melding/varsel om oppstart. Dette gir en tidlig avklaring på forekomsten av kulturminner i planområdet, med større mulighet for justeringer. Registrering ved varsel om oppstart er frivillig for tiltakshaveren. Senere endringer av planen kan medføre tilleggsregistreringer.

INNSIGELSE

Fylkeskommunen/Sametinget avgir uttalelse til en arealplan, og kan reise innsigelse dersom det er konflikt mellom planforslaget og automatisk fredete kulturminner.

For kulturminner som sjøfartsmuseene og Riksantikvaren er ansvarlig myndighet for, skal fylkeskommunen/Sametinget reise innsigelse til planen dersom en eller begge av disse ber om det. Dersom en innsigelse stanses av administrative eller politiske grunner i fylkeskommunen/Sametinget, overtar Riksantikvaren innsigelsessaken, jf. ansvarsforskriften kapittel 1, § 3 og rundskriv [T-4/92](#).

Dersom fylkeskommunen/Sametinget anbefaler dispensasjon og Riksantikvaren avslår dette, overtar Riksantikvaren saken som kulturminnemyndighet og reiser innsigelse til planen.

Fylkeskommunen/Sametinget kan da ikke uttale seg til plansaken som kulturminnemyndighet.

Fylkeskommunen/Sametinget skal, så langt mulig, avklare alle konfliktforhold vedrørende kulturminner og kulturmiljøer med kommunen før en dispensasjonssak blir sendt til Riksantikvaren. Ønsker for eksempel fylkeskommunen/Sametinget å reise innsigelse til en del av planen, men også å åpne for dispensasjon fra kulturminnene i en annen del, skal innsigelsesspørsmålet være avklart før dispensasjonsspørsmålet sendes Riksantikvaren.

Et eget rundskriv klargjør miljøforvaltningens innsigelsespraksis vedrørende nasjonale og vesentlig regionale interesser; [T-2/16](#). Rundskrivet omfatter også kulturminner, kulturmiljøer og landskap, og dette er omtalt i kapittel 3.8 og 3.9. I rundskrivet vises det til prinsipper og kriterier som legges til grunn når innsigelse reises. Vurderingen skal være kunnskapsbasert, og innsigelsesmyndigheten skal avveie tiltakets samfunnsnytte opp mot den aktuelle miljøverdien. Alternative løsninger skal vektlegges, om disse er gjennomførbare og kostnadene knyttet til dem.

MYNDIGHET OG ARBEIDSOPPGAVER

Ved offentlig ettersyn/høring skal universitetsmuseet

- fungere som faglig rådgiver for fylkeskommunen/Sametinget og Riksantikvaren
- foreta ev. befaringsammen med fylkeskommunen/Sametinget og ev. også Riksantikvaren
- foreta en faglig vurdering av saken
- utarbeide en faglig problemstilling for ev. utgravning, med referanse til faglige program, forskningsprosjekter, kunnskapsstatus, osv.
- sende snarest mulig sin tilråding til Riksantikvaren, vedlagt forslag til prosjektplan og budsjett i tråd med departementets retningslinjer for budsjettering og regnskap (2011), tilgjengelig på [Riksantikvarens nettsider](#). I enkelte tilfeller kan Riksantikvaren avgjøre at det ikke utarbeides prosjektplan. Museet må likevel oversende et estimat av kostnadene for utgravningen. Prosjektplan og detaljert budsjett må i så fall utarbeides i forkant av at Riksantikvaren fatter vedtak om omfang og kostnader etter kulturminneloven § 10.
- ikke utarbeide prosjektplan/budsjett dersom fylkeskommunen/Sametinget har foreslått dispensasjon uten vilkår og universitetsmuseet er enig, med mindre Riksantikvaren ber om det

Ved offentlig ettersyn/høring skal NIKU

- fungere som faglig rådgiver for Riksantikvaren
- foreta ev. befaringsammen
- på grunnlag av oppdragsbestilling fra Riksantikvaren, utarbeide forslag til prosjektplan og budsjett for særskilte granskinger i tråd med departementets retningslinjer for budsjettering og regnskap (2011), tilgjengelig på [Riksantikvarens nettsider](#)

Før tiltak etter planen realiseres skal universitetsmuseet/NIKU

- motta anmodning fra fylkeskommunen/Sametinget om at Riksantikvaren fatter vedtak etter kulturminneloven § 10
- oversende oppdatert/revidert budsjett og prosjektplan til Riksantikvaren
- avklare praktiske forhold, etc., med tiltakshaveren, og inngå kontrakt
- gjennomføre særskilt granskning i tråd med vedtatt prosjektplan og budsjett
- kontakte Riksantikvaren ved ev. avvik fra prosjektplan/budsjett
- varsle Riksantikvaren umiddelbart når granskningene i felt er avsluttet (brev, e-post, ev. telefon)
- for universitetsmuseet: oppdatere beskrivelsen i Askeladden og ev. endre kulturminnets vernestatus
- for NIKU: oppdatere MABYGIS
- sette opp regnskapet i Riksantikvarens budsjettmal, tilgjengelig på [Riksantikvarens nettsider](#), som sendes tiltakshaveren og Riksantikvaren, som hovedregel innen 18 måneder etter at utgravningen i felt er avsluttet
- oversende utgravningsrapporten til tiltakshaveren, Riksantikvaren, fylkeskommunen og ev. andre berørte eller interesserte, som hovedregel innen 18 måneder etter at utgravningen i felt er avsluttet

MYNDIGHET OG ARBEIDSOPPGAVER

Ved melding/varsel om oppstart av planarbeidet skal Riksantikvaren

- gi innspill til fylkeskommunen for arkeologiske kulturminner fra middelalder som direktoratet har ansvar for (middelalderbyene, kirkesteder, kirker, klostre, borger og befestninger)

Ved offentlig ettersyn/høring skal Riksantikvaren

- foreta en helhetlig vurdering av dispensasjonsspørsmålet, og på bakgrunn av tilrådingene fra fylkeskommunen/Sametinget og universitetsmuseet for de automatisk fredete kulturminnene som direktoratet ikke har et særskilt ansvar for
- ved behov be fylkeskommunen/Sametinget om å innhente utsatt uttalelsesfrist hos kommunen, jf. kulturminneloven § 9 andre ledd og rundskriv [T-2/2003](#). Dette skal gjøres så tidlig som mulig og før kommunens opprinnelige frist for uttalelsen til planen er gått ut.
- ev. vurdere om saken kan avgjøres uten at universitetsmuseets tilråding foreligger
- vurdere behovet for og ev. bestille oppdrag fra NIKU
- innhente tilleggsopplysninger ved behov
- gjennomføre befaringer ved behov og i samråd med fylkeskommunen/Sametinget
- fatte avgjørelse i saken, som sendes til fylkeskommunen/Sametinget, med kopi til universitetsmuseet/NIKU

Dispensasjon gjennom planvedtak

Dispensasjon fra den automatiske fredningen gjennom planvedtak forutsetter at kommunen innarbeider Riksantikvarens bestemmelse i planen.

Fylkeskommunen må umiddelbart varsle Riksantikvaren dersom kommunen gir melding om at teksten ikke vil bli innarbeidet i reguleringsbestemmelsene, og fylkeskommunen finner ikke å reise innsigelse. Riksantikvaren vil i så fall normalt reise innsigelse til planen.

Før tiltak etter planen realiseres skal Riksantikvaren

- motta anmodning fra fylkeskommunen/Sametinget om at Riksantikvaren fatter vedtak etter kulturminneloven § 10
- motta og vurdere oppdatert/ revidert budsjett og prosjektplan fra universitetsmuseet/NIKU
- fatte vedtak etter kulturminneloven § 10 om utgravningens omfang og kostnader
- nevne i vedtaket det universitetsmuseet/ NIKU som skal gjennomføre den ev. granskingen, i tråd med ansvarsforskriften kapittel 1 § 2 og kapittel 2 § 4
- sende vedtaket til tiltakshaveren, med kopi til fylkeskommunen/Sametinget og det rette universitetsmuseet/NIKU, ev. også kommunen og andre berørte
- motta ev. klage på vedtaket
- forberede klagesaken for Klima- og miljødepartementet, ev. omgjøre sitt eget vedtak
- meddele tiltakshaveren skriftlig at granskingen i felt er avsluttet (ferdigmelding), snarest mulig etter å ha mottatt melding fra universitetsmuseet/NIKU, med kopi til fylkeskommunen, universitetsmuseet/NIKU og kommunen

Klageadgang

Riksantikvarens avgjørelse etter kulturminneloven § 8 fjerde ledd er ikke et enkeltvedtak som kan påklages. Formelt sett er det kommunens planvedtak som gir dispensasjon fra den automatiske fredningen og som eventuelt kan påklages av privatpersoner og foretak.

I arealplansaker er det imidlertid klageadgang på Riksantikvarens påfølgende vedtak om omfang og kostnadsdekning for den arkeologiske utgravningen (etter kulturminneloven § 10).

Arkeologiske utgravninger skal normalt ikke igangsettes før klagefristen. I motsatt fall bør det innhentes skriftlig aksept fra tiltakshaveren om at klageretten ikke benyttes.

OM «ARKEOLOGIVEILEDEREN»

Saksbehandling i arkeologi. *Veileder* («arkeologiveilederen») omhandler saksbehandlingsrutiner for forvaltningen av automatisk fredete kulturminner. Dette er en revidert utgave av den første veilederen fra 2006-2008.

Formålet med veilederen er å sikre en god og enhetlig forvaltning av arkeologiske kulturminner.

Hvem er veilederen for?

«Arkeologiveilederen» er ment som et hjelpemiddel for saksbehandlere i kulturminneforvaltningen. Veilederen er også relevant for kommuner, grunneiere og tiltakshavere.

Hva inneholder veilederen?

Veilederen redegjør for de ulike forvaltningsorganers arbeidsoppgaver. I tillegg forklares spesielle begreper og formuleringer som er brukt i lovteksten.

Veilederen er utformet etter [kulturminneloven](#) og [ansvarsforskriften](#), og den består av flere løsark om et utvalg bestemmelser i kulturminneloven. Pr. i dag er dette kulturminneloven §§ 4, 6, 8, 9 og 10, samt en kort begrepsavklaring.

Hvor finner jeg veilederen?

Veilederen er tilgjengelig på Riksantikvarens [nettsider](#).

Sentrale kilder henvist til i teksten, med nettsadresser

- [Ansvarsforskriften](https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1979-02-09-8785), <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1979-02-09-8785>
- [Askeladden](https://www.riksantikvaren.no/Veiledning/Data-og-tjenester/Askeladden), <https://www.riksantikvaren.no/Veiledning/Data-og-tjenester/Askeladden>
- [Forvaltningsloven](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10), <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10>
- [Kulturminneloven](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1978-06-09-50), <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1978-06-09-50>
- [Kulturminner, kulturmiljøer og landskap. Planlegging etter plan- og bygningsloven](https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2397641) (Riksantikvaren 2016), <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2397641>
- [Plan- og bygningsloven](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71), <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>
- [Retningslinjer for prøveprosjekt vedrørende delegering av midlertidig myndighet i visse saker i henhold til kulturminneloven § 8 første, andre og fjerde ledd](https://www.riksantikvaren.no/Tema/Arkeologiske-kulturminner/Dispensasjon-for-inngrep-i-arkeologiske-kulturminner/Delegering-av-myndighet), <https://www.riksantikvaren.no/Tema/Arkeologiske-kulturminner/Dispensasjon-for-inngrep-i-arkeologiske-kulturminner/Delegering-av-myndighet>
- Rundskriv T-4/92 [Kulturminnevern og planlegging etter plan- og bygningsloven](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/t-492-kulturminnevern/id107839/), <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/t-492-kulturminnevern/id107839/>
- Rundskriv T-2/03 [Om endringer i plan- og bygningsloven. Tidsfrister i planleggingen, kart og stedfestet informasjon](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/t-203-om-endringer-i-plan-og-bygningslov/id279284/), <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/t-203-om-endringer-i-plan-og-bygningslov/id279284/>
- Rundskriv T-2/04 [Rundskriv om endringer i plan- og bygningsloven. Klage og innsigelse - Ot.prp. nr. 31 \(2003-2004\)](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/t-204-rundskriv-om-endringer-i-plan-og-b/id279369/), <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/t-204-rundskriv-om-endringer-i-plan-og-b/id279369/>
- Rundskriv T-2/16 [Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-og-vesentlige-regionale-interesser-pa-miljoomradet-klargjoring-av-miljoforvaltningens-innsigelsespraksis/id2504971/), <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-og-vesentlige-regionale-interesser-pa-miljoomradet-klargjoring-av-miljoforvaltningens-innsigelsespraksis/id2504971/>
- [Saksbehandling i arkeologi. Veileder](https://www.riksantikvaren.no/Tema/Arkeologiske-kulturminner/Saksbehandling-i-arkeologi) («arkeologiveilederen»), <https://www.riksantikvaren.no/Tema/Arkeologiske-kulturminner/Saksbehandling-i-arkeologi>